

میراث فرهنگی جیرفت

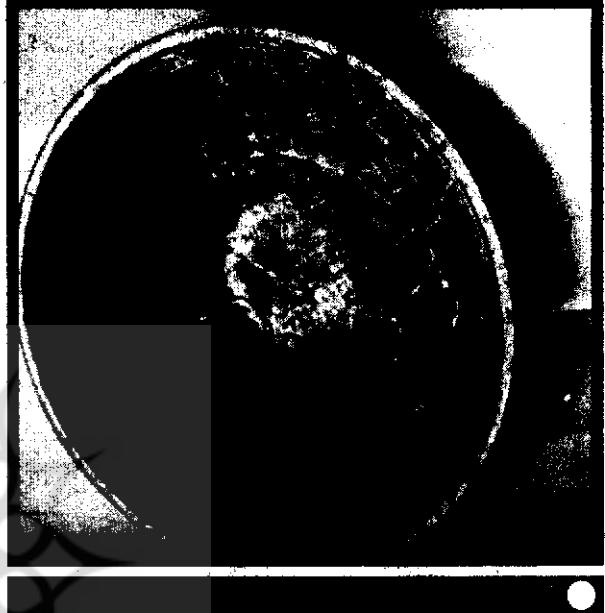
واقعیتی فراموش شده

امید شریفی
Sharifi@yahoo.com

مازکوپولو بنام کاملاً آمده است^(۱) و در تاریخ افضل کرمان از آن به قملادین نام برده شده است و چنین گوید قملادین موضعی بود بر در جیرفت، مسکن غربیه روم و هند و منزل مساقفان بر و بحر، خزینه متولان، گنج خانه لریاب بضایع شرق و غربه محل رحال رجال آفاق و مخزن نفایس چین و خنا و هندوستان و حبشه و زنگبار و دریابار روم و مصر و ارمینیه و آذربایجان و ماوراء النهر و خراسان و فارس و عراق و ... جیرفت در آن موقع حکم پک بندر آزاد را داشته است آثار این دوره همان خواهه‌هایی است که به تل دقیانوس^(۲) معروفند و در حال حاضر کاوش‌های باستانی به سربرستی پروفسور مجیدزاده در آنجا صورت می‌گیرد. دلایل مشخص و واضحی برای نابودی این شهر و تمدن آن پیدا نشده است عده‌ای نابودی این شهر را بر اثر جنگ می‌دانند و بعضی معتقدند بر اثر زلزله سدی که بر روی رودخانه هلیل رود (رودخانه طولانی که از وسط شهر می‌گذرد این رودخانه از ارتفاعات بالغ سرچشمه گرفته و به جازموریان می‌ریزد) بنا شده بود شکسته شده و این منطقه را زیر و رو کرده است. آثار بدست امده از این منطقه از جمله طوفون سنگی، سفالی و فلزی و مهره‌های متعلق به هزاره سوم و دوم پیش از میلاد از سراسر منطقه نشان دهنده این است که حوزه فرهنگی هلیل رود در اوایل هزاره سوم پیش از میلاد بزرگترین مرکز صنعتی، تجاری شرق باستان در زمینه صدور کالاهای ساخته شده از انواع سنگه صابون، مرمر و مفرغ به سایر مرکزهای تمنی منطقه از جمله بین‌النهرین بوده است. آثار دوره اشکانی و ساسانی در قلعه سموران (عنبر آباد جیرفت) و شهر دقیانوس در حاشیه جیرفت نشان دهنده اهمیت این منطقه تا دوره سلجوقی است این منطقه در دوران سلجوقی یکی از مراکز مهم به شمار می‌رفته است اهمیت اقتصادی و تجاری و شرایط خاص جغرافیایی منطقه موجب شد که این ناحیه به عنوان یکی از پایتخت‌های زمستانی اتابکان سلجوقی به شمار رود و پیشرفت‌های

بدون شک کشور ما ایران بدليل برخوردای از آثار و بنایهای تاریخی، مناظر زیبا، تاریخ و تمدن کهن و سایر امتیازات فرهنگی و تاریخی و همچنین موقعیت خاص جغرافیایی در منطقه می‌تواند جهانگردان مشتاق را از سراسر جهان به سوی خود جذب کند و با کسب درآمد ارزی، کشور را از اتکاه به درآمد تک محصولی نفت رهایی دهد در این بین منطقه جیرفت با تمدنی چندهزار ساله جایگاهی ویژه دارد که متأسفانه اینچه این روزها شنیده می‌شود حکایت از تاریخ این فرهنگ و تمدن باستانی دارد. در چند ماه اخیر کمتر روزنامه‌ای را می‌توان یافت که خبری درباره غارت آثار باستانی این منطقه منتشر نکرده و به لزوم حفظ این میراث فرهنگی گرانبهای و جلوگیری از سرقت آن نپرداخته باشد ولی اینچه قابل تعمق است اینکه تا کنون نتوانسته‌ایم در زمینه حفظ این آثار موقوفیت چندانی کسب نماییم حال این سوال مطرح می‌شود که چه موانعی بر سر راه این امر قرار دارند؟ چگونه می‌توان از خروج آثار کشور جلوگیری نمود؟ و چگونه می‌توان این میراث کهن را برای آیندگان حفظ کرد؟ شهرستان جیرفت (سیزوواران) با وسعت ۱۸۰۰۰ کیلومتر مربع در استان کرمان و جنوب شرقی ایران واقع شده است. این شهرستان از سری به استان سیستان و بلوچستان، از سمت غرب به شهرستان بافت و از شمال و شمال شرق به شهرستان بهم و ارتفاعات جبال بارز و ساردوئیه و از جنوب به استان هرمزگان محدود می‌شود. آب و هوای جیرفت گرم و مريطوب است و دمای آن در طول تابستان گاهی به بیش از ۵۰ درجه سانتیگراد می‌رسد. این شهرستان به علت موقعیت جوی به هند کوچک ایران و شهر چهار فصل معروف می‌باشد زیرا بیشتر محصولات کشاورزی در این شهرستان در چهار نوبت برداشت می‌شود (درآمد اکثر مردم این شهرستان که حدود ۷۰ درصد جمعیت آن در روستاهای زندگی می‌کنند از راه کشاورزی تأمین می‌شود) بنا بر اسناد تاریخی، شهرستان جیرفت مرکز گذروزی بوده که در کتاب

اقتصادی و فرهنگی قابل ملاحظه‌ای در آن صورت گیرد. سرزمین جیرفت از دوره امیر تیمور و شاهان صفوی تا ناصرشاه افشار، زندیه و قاجاریه همواره مورد نظر سلاطین، امرا و حکام بوده و آثار فراوانی از دوره‌های مختلف تاریخ ایران در این ناحیه بر جای مانده است. نخستین مطالعات باستان شناختی این منطقه با بررسی‌های "سر اول اشتاین" در اوائل قرن بیستم آغاز شد. در سال ۱۳۴۶ خورشیدی پروفسور "کارلوفسکی" با انجام مطالعات و بررسی‌های خود در ناحیه جیرفت و کاوش در تپه‌های این منطقه بخش دیگری از تاریخ و

خشت می‌باشد^(۲) این زیگورات قیمتی ترین زیگورات کشف شده بوده که حتی از زیگورات کشف شده در منطقه بین النهرین قدیمی‌تر می‌باشد. کشف این آثار بنا به گفته دکتر مجیدزاده "از اژرگناری این تمدن بر تمدن بین النهرین حکایت دارد که قدمت آن چیزی حدود ۱۵۰ سال بیشتر از تمدن بین النهرین است. هم اکنون سطح محوطه‌های منقوش در اندازه‌های مختلف و وسایل کار و گودال‌های پر از خرد سفال‌های منقوش در اندازه‌های مختلف و وسایل کار حفاران غیرمجاز است. در دو سال اخیر با حفاری‌های غیرمجاز در این منطقه حدود ۱۰۰ هزار شی تاریخی از کشور خارج شده است که در بازارهای آمریکا و اروپا به اسم اشیاء به فروش می‌رود بنا به گفته دکتر مجیدزاده "حتی موزه لوور پاریس که بزرگترین موزه دنیاست یکی از اشیاء تاریخی جیرفت را به قیمت ۱۵۰ میلیون تومان خریداری کرده است"^(۳). وی معتقد است اگر میانگین قیمت هر شی تاریخی را ۶۰ هزار بورو در نظر بگیریم و ان را در ۱۰۰ هزار ضرب کنیم ۶ هزار میلیارد تومان می‌شود که برابر ۴ سال فروش نفت ایران است. در صورتی که برای تولید نفت حداقل یک سوم این مقدار هزینه می‌گردد بنابراین فروش اشیاء تاریخی جیرفت در خارج از کشور شش برابر درآمد یک سال ایران درآمد دارد.

در مجموع مشخص نبودن ارزش میراث فرهنگی برای ملت عدم توجه مستولین، نبود اراده کافی برای پیگیری این قضایا و جلوگیری از حفاری‌های غیرمجاز و خروج سرمایه ملی و عدم توجه به حلقوں نیازهای فرهنگی مردم از جمله مشکلات موجود بر سر راه حفظ این گنجینه گرانبهاست. هنوز اهمیت میراث فرهنگی ناشناخته مانده است میراثی که نشانه تاریخ یک ملت و قدمت فرهنگ او و بیانگر هویت فراموش نشدنی اوتست هویتی که هر کشور، دولت و ملتی به فکر حفظ آنست چنانچه کشور مصر هنوز به دنبال آنست تا آنچه از میراث فرهنگی آن خارج شده به کشور خود برگرداند. یونسکو کنوانسیونی به تصویب رسانده که برآسانس آن هر شیء باستانی به موطنه اصلی خود برگردانده شود اما متأسفانه در این زمینه در کشورمان هنوز به معنای واقعی پیگیری‌های لازم برای بازگرداندن اشیاء خارج شده صورت نگرفته است.

حال آنکه ارزش میراث فرهنگی تا جایی است که گویند تزال نتن^(۴) از فرماندهان بزرگ فرانسه به این دلیل تن به قبول همکاری با نیروهای اشغالگر نازی داد و اعتبار خود را زیر سوال برد که نگران نابود شدن مجموعه‌های گرانقدر میراث فرهنگی ملت فرانسه بویژه مجموعه پاریس بود اما در ایران چه؟ در کشوری با این غنای فرهنگی بی‌مانند با تمدن کهن که جیرفت بخشی از آن است چنانچه دکتر ورجل‌وند مسئول وزارت فرهنگ و هنر در دولت وقت معتقد است اگر به این ویرانگری و تاراج خاتمه داده شود و هیات‌های باستان‌شناسی امکان یابند این منطقه را با فرصت و دقت مورد بررسی قرار دهند در آینده نزدیک جهان با یک شکننی علمی و فرهنگی رو به رو خواهد شد و نه تنها همه مراکز علمی جهان و موزه‌های بزرگ آمادگی خود را برای حضور در منطقه و همکاری در شناسایی دقیق‌تر تمدن در این

فرهنگ شکوفای این ناحیه را از هزاره پنجم تا سوم پیش از میلاد روشن کرد و یکی از مراکز مهم و فعل اقتصادی. صنعتی و تجاری را در ارتباط مستمر با بین‌النهرین و دیگر مراکز شهری دنیا باستان در هزاره سوم پیش از میلاد به چهانیان معرفی کرد. منحصر بفرد بودن اشیاء مکشوفه از قاچاقچیان میراث فرهنگی و نیز یافتن معماری‌های خشتی عظیم در منطقه باعث گردید که از سال ۱۳۸۰ دکتر یوسف مجیدزاده (که هم اکنون ساکن فرانسه است) همراه تیم کاوش خود بررسی‌های باستان شناختی را در منطقه آغاز کند و آنچه یافت شد گویای غنای فرهنگی و باستانی منطقه بود. مطالعات وی نشان داد که در ۴۸۰۰ سال پیش این منطقه بیش از جیرفت بوده است و فرهنگ و تمدنی که امروزه به آن فرهنگ و تمدن جیرفت می‌گویند بسیار گستردگر از محدوده جیرفت کنونی بوده است^(۵) به نظر وی جیرفت ۴۸۰۰ سال پیش از نظر اقتصادی آنقدر درخشناد بوده که مانند امیریکای امروز به سر تا سر دنیا جنس صادر می‌گردد. آخرین کاوش‌های صورت گرفته در منطقه جیرفت به کشف یک آثر خطی بر روی مهری مربوط به ۴۰۰۰ ق.ق. ۲۵۰۰ میلاد می‌باشد در منطقه جیرفت و همچنین کشف یک زیگورات متعلق به ۲۳۰۰ سال پیش از میلاد می‌باشد بر می‌گردد که دارای ۴ میلیون

توسعه‌ای نمی‌تواند بی‌تکیه بر هویت فرهنگی و باوری فرهنگی به ثمر برسد طبیعی است که ابزارهای لازم و امکانات خاص برای حفظ آن در نظر گرفته نشود این مشکل پیش می‌آید.

خفیف بودن قوانین مربوط به جرائم میراث فرهنگی از دیگر مشکلات موجود در این زمینه است چرا که طبق ماده ۲۵۶ قانون مجازات اسلامی برای هرگونه حفاری، کاوش و قاچاق اموال فرهنگی از ۶ ماه تا ۳ سال حبس در نظر گرفته شده است که یک عامل بازدارنده در جلوگیری از غارت آثار به حساب نمی‌آید مطمئناً اگر اراده‌ای در کار باشد می‌توان با سمعی و تلاش دولت و آگاهی ملت از عهده متجاوزان به فرهنگ و هویت ایرانی برآمد و با فرهنگ‌سازی، وجدان مردم منطقه را بیدار کرد تا این پس شاهد اینگونه فجایع در کشورمان نباشیم.

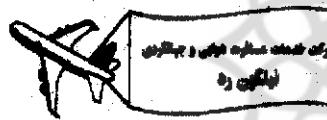
گستره اعلام خواهد کرد که موقعیت منطقه شهرت و اعتبار آن جهانگیر خواهد شد و در پی چند مرحله کاوش سیل جهانگردان و ایرانگردان بسوی منطقه روان خواهد گشت و با توجه به وسعت منطقه می‌توان حیرفت را به معنبرترین موزه جهان با فضای باز تبدیل کرد پدیدهای که اقتصاد منطقه را دیگر گون خواهد ساخت^(۴) وی معتقد است که کار نابودسازی منطقه باستانی جیرفت براساس یک توطئه سازمان یافته است. از سوی دیگر دکتر مجیدزاده اظهار می‌دارد: پشت عاملان اصلی محکم است چرا که تاکنون اسم پیش از ۳۰ دلال که مشغول خرید و فروش هستند به مسئولین ذیریط اعلام شده ولی هیچ برخوردی صورت نگرفته است. در این زمینه سازمان میراث فرهنگی از عدم توجه کافی نیز روی انتظامی به حفاظت از منطقه تاریخی باستانی جیرفت می‌نالد و نیز روی انتظامی از بی‌توجهی سازمان به ساده‌ترین امکانات مورد نیاز نیروهای تحت امرش برای حفاظت منطقه گله دارد.

میران میراث فرهنگی عدم تشکیل یگان ویژه پاسداران میراث فرهنگی و همچنین عدم توجه مسئولین کشور به میراث فرهنگی را مهمترین دلیل غارت می‌دانند دکتر ورگاوند در این زمینه این گونه اظهار نظر می‌کند که در کشوری که در در برنامه پنجساله آن سخنی درباره لزوم حفظ میراث فرهنگی و توجه به آن به میان نیامده باشد و بزنامه ریزان ندانند که هیچ برنامه

بنویسندگان:

- ۱- روزنامه ایران چهارشنبه ۲۷ آسفند ۱۳۸۲ شماره ۷۷۷۲
- ۲- روزنامه اطلاعات پنجشنبه ۷ آسفند ۱۳۸۲ شماره ۲۲۰۳
- ۳- روزنامه شرق، پیکنیک ۹ آذر ۱۳۸۲ شماره ۷۷
- ۴- روزنامه اطلاعات دوشنبه ۱۵ دی ماه ۱۳۸۲ شماره ۲۲۶۷
- ۵- ماهنامه اطلاعات سیاسی، اقتصادی شامگاهی نهم و دهم خرداد و تیر ۱۳۸۱

بعد از مقایسه حتماً ما را انتخاب خواهید کرد

نمایندگی طرح کلیه بیمه‌های داخلی و بین‌المللی - همراهیات
NILGOON RAH TOUR & TRAVEL Agency Co. L.T.D

نهاده ۱۳۸۲ سال تهران

- بیمه‌های تورهای اروپایی و آسیایی
- و خارجی دروازه برترین سرویس
- ایرانی تورهای داخلی و بین‌المللی
- دزدی و سرقت از مالیات
- اجرای تورهای زیارتی و سیاحتی و المپیک در کلیه نقاط ایران
- خدمات ویژه جایگاه تشریفات CIP
- (بیمه‌های ورودی و خروجی)
- اخذ ویزای ورودی به ایران برای تورهای خارجی
- اخذ ویزای دینی (فوری - عادی) ویزای سرویس ویزای تایید و اکران

تلفن: ۰۲۰-۰۸۱۳۱۰۷۲۱ - ۰۸۱۳۱۰۷۲۵۰

نوارهای انگلیسی

عبدالکریم سروش

تفسیر سوره فرقان

۹-۱۰ عنوان موضوعات دیگر

ارسال به تمام نقاط تهران و شهرستانها

انتشارات صراحت

نمایشگاه بین‌المللی کتاب - تهران - سالن ۸ - غرفه ۲۰

نشانی: تهران، خیابان ۱۶ آذر

کوچه بهنام، پلاک ۳۶

تلفن: ۰۶۱۹۸۰۸